

Integrált Cselekvési Terv (IAP) az URBACT IV BiodiverCity Projekt keretében - Dunaújváros

„Dunaújváros – ahol a természet és a közösség együtt növekszik.”

1. Vezetői összefoglaló

Ez az Integrált Akcióterv (IAP) bemutatja azokat a kulcsfontosságú stratégiákat és intézkedéseket, amelyeket Dunaújváros az **URBACT IV BiodiverCity projekt** keretében kíván megvalósítani. A terv célja, hogy a város a 2025–2027 közötti időszakban megalapozza és felgyorsítsa azokat a beavatkozásokat, amelyek hosszú távon – 2030-ra – egy **élhetőbb, zöldebb és biodiverzitásban gazdagabb városi környezetet** eredményeznek.

A terv két átfogó pillérre épül:

1. **A lakosság környezettudatosságának és aktív részvételének növelése:** a közösségek, családok, fiatalok és intézmények bevonásával. Ennek keretében valósul meg többek között az óvodai komposztprogram, a több mint két évtizedes hagyományra épülő **„Virágos Dunaújvárosért” lakossági verseny**.
2. **A városi biodiverzitás fejlesztése és a természetalapú megoldások alkalmazása:** ide tartozik az, **madár- és denevérodúk, rovarhotelek telepítése**, holtfa program valamint **kaszáltalan területek kialakítása** iskolák és közterek mellett. Ezek a beavatkozások hozzájárulnak a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, a hőszigetelés mérsékléséhez és a helyi ökoszisztéma-szolgáltatások erősítéséhez.

A terv megvalósítása során az önkormányzat **széles körű partnerségre** támaszkodik: a helyi civil szervezetek, oktatási intézmények, vállalatok, valamint a városüzemeltetés és az önkormányzati szakosztályok közösen alakítják ki a beavatkozásokat.

A terv integrált megközelítést alkalmaz, amely összekapcsolja a környezetvédelmet, az egészséget, az oktatást és a gazdaságfejlesztést. Az IAP így egyszerre szolgálja a **helyi közösségek igényeit, a városi biodiverzitás erősítését**, és illeszkedik az **EU Biodiverzitás Stratégia 2030** és a **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia** célkitűzéseire. Dunaújváros ezzel példát kíván mutatni arra, hogy egy ipari múltú város hogyan alakíthat át városi szövetét egy zöldebb, élhetőbb és ellenállóbb jövő érdekében.

2. Bevezetés

2.1 Az URBACT Program és a Fenntartható Városfejlesztés

Az URBACT Program az Európai Unió egyik kiemelt kezdeményezése a fenntartható városfejlesztés támogatására. Célja, hogy elősegítse a városok közötti tudáscserét, a jó gyakorlatok átadását, valamint az integrált és részvételi tervezési folyamatok megerősítését. Az URBACT különlegessége abban rejlik, hogy nemcsak szakmai megoldásokat kínál, hanem helyi szereplők – önkormányzatok, civil szervezetek, közösségek és gazdasági szereplők – bevonásával segíti a városokat a saját, testreszabott akcióterveik kidolgozásában.

A BiodiverCity projekt ezen keretben a városi biodiverzitás megőrzésére és fejlesztésére, az ökoszisztéma-szolgáltatások megerősítésére, valamint a természetalapú megoldások (Nature-based Solutions, NbS) alkalmazására összpontosít. A projekt célja, hogy a városok

megosszák egymással a beporzóbarát zöldfelületek, esőkertek, zöldtetők vagy éppen a közösségi szemléletformáló programok tapasztalatait, és ezekből helyi szinten is megvalósítható intézkedéseket dolgozzanak ki.

Dunaújváros számára a BiodiverCity projektben való részvétel kiemelt jelentőségű, hiszen a város ipari múltja, a klímaváltozás hatásai és a közösségi bevonás iránti igény egyszerre teszik szükségessé a zöld átmenet támogatását. Az URBACT partnerség révén a város nemcsak új szakmai tudáshoz és eszköztárhoz jut, hanem lehetőséget teremt arra is, hogy példát mutasson más településeknek, és saját jó gyakorlatait (pl. „Virágos Dunaújvárosért” verseny, óvodai komposztálási program) nemzetközi szinten is megossza.

2.2 A BiodiverCity Hálózat

Dunaújváros egy ipari város, amely történelmileg a nehéziparra, különösen az acélgyártásra és a feldolgozóiparra épült. Az ipari tevékenységek jelentős hatást gyakoroltak a város környezetére, különösen a levegőminőségre, a talaj és a víz állapotára, valamint a városi ökoszisztémákra. Ennek ellenére Dunaújváros területén számos értékes zöldfelület található, például a Duna-parti területek, városi parkok és ligetek, amelyek hozzájárulhatnak a fenntartható városfejlesztéshez és a helyi biodiverzitás növeléséhez.

A város vezetése felismerte, hogy az ipari múlt és jelen okozta környezeti kihívások kezelése kulcsfontosságú a hosszú távú fenntarthatóság és élhetőség szempontjából. Ezért a BiodiverCity projektben való részvétel egyik legfőbb indoka, hogy integrált és természetalapú megoldások révén fejlessze zöldterületeit, fokozza a városi biodiverzitást, és támogassa a lakosság környezettudatos szemléletének kialakítását.

A BiodiverCity projekt lehetőséget biztosít arra, hogy Dunaújváros:

- Zöldterületeinek fejlesztésével javítsa a városi mikroklímát, csökkentse a hőszigetelést, és növelje a természeti élőhelyek minőségét.
- Lakossági szemléletformáló kampányokkal és oktatási programokkal növelje a helyi közösségek ökológiai tudatosságát, ezzel is erősítve az elköteleződést a fenntarthatóság iránt.
- Természetalapú megoldásokat (NbS) alkalmazzon, például biodiverzitás-barát városrendezési elemeket, zöld infrastruktúrát és helyi élőhely-helyreállítási programokat.
- Európai jó gyakorlatokat adaptáljon, amelyek segíthetnek a fenntartható városfejlesztés előmozdításában, különös tekintettel az ipari és posztindusztriális városok sajátos kihívásaira.
- A városi ökoszisztéma-szolgáltatásokat erősítse, például beporzóbarát zöldterületek kialakításával, fenntartható vízgazdálkodással és talajmegőrzési programokkal.

A projekt célja, hogy a helyi közösségek aktív bevonásával olyan integrált városfejlesztési stratégiát dolgozzon ki, amely hozzájárul Dunaújváros környezeti állapotának javításához, miközben biztosítja a társadalmi és gazdasági fenntarthatóságot.

2.3 Dunaújváros és a Részvétel Indoklása

Mint ipari város, Dunaújváros célja a zöldterületek fejlesztése, a közösségi tudatosság növelése és a fenntartható biodiverzitási megoldások bevezetése. Dunaújváros Magyarország

egyik meghatározó ipari központja, amely történelmileg az acélgyártásra és a nehéziparra épült. Az ipari tevékenységek azonban jelentős környezeti kihívásokat eredményeztek, beleértve a levegő- és talajszennyezést, a zöldterületek visszaszorulását és az ökológiai rendszerek sérülését. E kihívások felismerésével a város célja, hogy fokozatosan csökkentse környezeti terhelését, növelje a helyi biodiverzitást és javítsa a lakosság életminőségét a természet alapú megoldások (Nature-Based Solutions – NbS) alkalmazásával.

Dunaújváros célja, hogy a BiodiverCity projektben való részvétel révén olyan jó gyakorlatokat és innovatív városi biodiverzitási stratégiákat sajátítson el, amelyeket hosszú távon is fenntartható módon alkalmazhat. A projekt lehetőséget biztosít arra, hogy a város nemzetközi együttműködés keretében fejlessze környezeti politikáját, miközben növeli a lakosság elköteleződését a zöld és biodiverzitás-barát városi megoldások iránt.

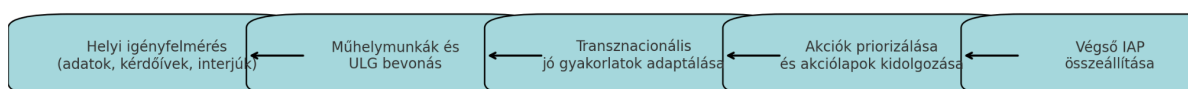
2.4 A Terv Kidolgozásának Módszertana

Az Integrált Akcióterv (IAP) kidolgozása során Dunaújváros a transznacionális tapasztalatcserére, a helyi érdekelt felek bevonására és a közös műhelymunkákra épített. A folyamatot a BiodiverCity hálózatban részt vevő partner városok jó gyakorlatai is alakították: a beporzó-korridorok kialakítása, az esőkertek integrálása a városi zöldfelületekbe vagy a fenntartható kaszálási gyakorlatok mind inspirációt jelentettek, és adaptálható elemeket kínáltak Dunaújváros számára.

A helyi folyamat középpontjában a Helyi URBACT Csoport (ULG) állt, amelyben az önkormányzat különböző osztályai, civil szervezetek, vállalatok, lakossági képviselők és oktatási intézmények vettek részt. Különösen fontos szerepet kaptak az általános iskolák és tájépítész hallgatók, akik friss szemlélettel, kreatív ötletekkel járultak hozzá a tervezéshez. Az ő részvételük nemcsak a fiatal generációk bevonását erősítette, hanem lehetőséget teremtett arra is, hogy a terv nevelési és szemléletformálási dimenziója markánsan jelenjen meg.

A módszertan részeként sor került helyi adatgyűjtésre és igényfelmérésre: a város zöldfelületi struktúrájáról, a lakossági elégedettségről és a biodiverzitás állapotáról készült háttérelemzések biztosították, hogy az akciók valós szükségletekre adjanak választ. Az így feltárt igényeket a műhelymunkák során közösen rangsorolták, majd illesztették a transznacionális partnerek tapasztalataihoz.

A folyamatot végigkísérte a részvételiség és az integrált szemlélet: a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontok egyaránt figyelembe vételre kerültek, így a végső terv egyensúlyt teremt a biodiverzitás fejlesztése, a közösségi bevonás és a fenntartható városfejlesztés prioritásai között.

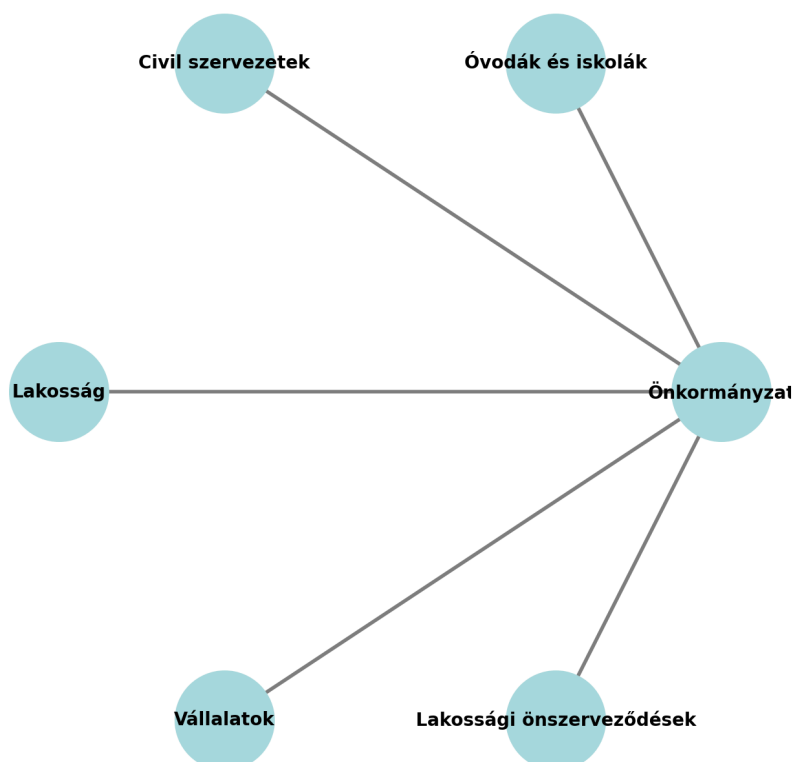

2.5 Érintett Felek Bevonása

Az Integrált Akcióterv sikerének kulcsa a **széles körű és aktív részvétel**. A tervezés és a megvalósítás során a következő érdekelt felek játszanak meghatározó szerepet:

- **Önkormányzat:** stratégiai irányítás, szakmai koordináció, forrásbiztosítás; több osztály (Zöld Iroda, Városüzemeltetés, Főépítési Iroda, Oktatási és Kulturális Osztály) bevonásával.
- **Oktatási intézmények (óvodák és iskolák):** a szemléletformálás és az utánpótlás-nevelés elsődleges színterei; a gyerekek aktív részvételével (pl. óvodai kompozitprogram).
- **Civil és környezetvédelmi szervezetek:** szakmai tudás, önkéntesek mozgósítása, közösségi programok szervezése, monitoring és adatgyűjtés támogatása.
- **Lakosság és közösségek:** versenyek, citizen science programok, közösségi faültetések; a mindennapi fenntartásban és gondozásban való részvétel.
- **Vállalatok és gazdasági szereplők:** CSR hozzájárulások, zöldtetők és faültetések támogatása, helyi erőforrások biztosítása.
- **Lakossági önszerveződések, szomszédsági közösségek:** a társasházak, lakóközösségek és baráti körök saját kezdeményezései, amelyek erősítik a közösségi identitást és a fenntarthatóság kultúráját.

A felek bevonása nemcsak konzultációra szorítkozik, hanem **közös döntéshozatalra és közös cselekvésre** épül. A város célja, hogy az érintettek ne passzív résztvevők, hanem **aktív társalkotók** legyenek az IAP végrehajtásában.

3. Helyzetkép, Szükségletek és Vízió

3.1 A Biodiverzitás és Természetalapú Megoldások Dunaújvárosban

Dunaújváros zöldfelületei változatos funkciókat töltenek be: a folyópart rekreációs és ökológiai értéket hordoz, a közparkok a lakosság mindennapi pihenésének színterei, a közösségi kertek és kisebb zöld foltok pedig a városi szövet élhetőségét javítják. Azonban a városi biodiverzitás jelenlegi állapota korlátozott, mert a beépített területek és a közlekedési hálózat erősen széttöredezik az élőhelyeket. Emiatt a fajok mozgása és az ökológiai hálózat folytonossága több ponton megszakad. A természet alapú megoldások a város számára kettős lehetőséget jelentenek: egyrészt segítik a környezeti kihívásokhoz való alkalmazkodást (pl. hőhullámok, szélsőséges csapadék), másrészt közvetlen társadalmi hasznot teremtenek a lakosság bevonásával és az életminőség javításával. Ezen eszközök alkalmazása a BiodiverCity projekt keretében kísérleti jelleggel indul, de céljuk, hogy hosszú távon a város zöldinfrastruktúrájának szerves részévé váljanak.

3.2 Főbb Kihívások

A városi biodiverzitás erősítése több, egymást erősítő tényezőtől függ:

- A környezeti szemléletformálás még nem elég mély, sok lakos nem kapcsolja össze mindennapi cselekedeteit a városi ökoszisztémák állapotával.

- A meglévő parkok és zöldsávok nem mindig szolgálnak változatos élőhelyekként, ezért a biológiai sokféleség gazdagítása célzott beavatkozásokat igényel.
 - A zöldhulladék és szerves anyag kezelése nem rendszerszinten működik, így a komposztálás és a körforgásos megoldások kiterjesztése szükséges.
- Az ipari örökségből fakadó szennyezések és az éghajlati szélsőségek együtt hatnak a városi környezetre, ami fokozza a beavatkozások sürgősségét.

3.3 Stratégiai Illeszkedés

A Dunaújváros Integrált Cselekvési Terve szorosan illeszkedik mind az európai uniós, mind a magyarországi biodiverzitási és fenntarthatósági stratégiákhoz, biztosítva, hogy a helyi beavatkozások hozzájáruljanak a szélesebb körű környezetvédelmi és klímapolitikai célkitűzésekhez.

Európai Unió Stratégiai Kapcsolódás

- Európai Zöld Megállapodás (European Green Deal)
A BiodiverCity projekt célkitűzései összhangban vannak az Európai Zöld Megállapodás azon törekvésével, hogy 2050-re Európa az első klímasemleges kontinenssé váljon. A Dunaújváros által tervezett természetalapú megoldások, városi zöldítés és biodiverzitás-védelem hozzájárulnak a fenntartható városfejlesztéshez és az ökoszisztémák védelméhez.
- EU Biodiverzitás Stratégia 2030 (EU Biodiversity Strategy for 2030)
Az IAP illeszkedik az EU biodiverzitás stratégiájához, amely célul tűzi ki a természet helyreállítását és védelmét, különösen azáltal, hogy növeli a városi zöldterületek arányát, javítja a természetes élőhelyek minőségét és támogatja a beporzók védelmét.
- EU Természet-helyreállítási Törvény (Nature Restoration Law)
A biodiverzitás növelése érdekében végrehajtott városi intézkedések összhangban állnak az új EU természet-helyreállítási törvénnyel, amely a leromlott ökoszisztémák helyreállítását és a biológiai sokféleség védelmét ösztönzi.
- Helyi Adaptációs Stratégia az Éghajlatváltozáshoz (EU Adaptation Strategy)
Az IAP hozzájárul az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási stratégiákhoz, különösen a városi hőszigetek csökkentésével, az esőkertek kialakításával és a természetalapú vízgazdálkodási megoldások támogatásával.

Magyarországi Stratégiai Kapcsolódás

- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia 2030
Magyarország 2030-as biodiverzitás stratégiája célul tűzi ki az ökoszisztéma-szolgáltatások megerősítését, az élőhelyek megőrzését és a biológiai sokféleség védelmét. Dunaújváros célkitűzései, például a beporzóbarát növényzet telepítése és a rovarhotelek kihelyezése, közvetlenül illeszkednek ezekhez a célokhoz.
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2, 2018–2030)
A városi biodiverzitási programok és zöld infrastruktúra-fejlesztések támogatják a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) céljait, különösen a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a szén-dioxid-megkötő kapacitás növelése terén.
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP 2021–2026)
Az NKP célja a környezeti állapot javítása, az élővilág védelme és az ökológiai egyensúly fenntartása, ami összhangban áll Dunaújváros természetalapú megoldásokra építő biodiverzitás-fejlesztési terveivel.

- Magyarország Fenntartható Fejlődési Stratégiája
Az ország fenntartható fejlődési stratégiája kiemelt célként kezeli a fenntartható várostervezést, a zöld infrastruktúra fejlesztését és a lakosság környezettudatosságának növelését, amelyek mind a Dunaújváros IAP keretében is megvalósulnak.
- Településfejlesztési Koncepciók és Klímastratégiák
Dunaújváros saját Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterve (SECAP) és Településfejlesztési Koncepciója is tartalmaz biodiverzitási és klímaadaptációs célokat, amelyeket a BiodiverCity projekt tovább erősít és kiegészít.

3.4 Kulcsfontosságú Kihívás és SWOT Elemzés

Dunaújváros számára a legfőbb kihívás a városi biodiverzitás érdemi növelése a közösség aktív bevonásával. Bár a város jelentős zöldfelülettel rendelkezik, ezek ökológiai értéke jelenleg korlátozott, és a lakosság környezeti tudatossága sem elég erős ahhoz, hogy hosszú távon fenntartható változások történjenek. Az IAP célja, hogy a biodiverzitási beavatkozásokat ne csupán „zöld projekteknek” tekintse, hanem olyan közösségi kezdeményezéseknek, amelyek erősítik a helyi identitást, elősegítik a fenntartható szemléletet és hozzájárulnak a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz. A kulcskérdés tehát az, hogyan lehet a természetalapú megoldásokat a város szerkezetébe és működésébe beépíteni úgy, hogy azok valós ökológiai hasznót hozzanak, miközben a helyi közösségek is magukénak érezzék őket. Ez a kettős megközelítés, ökológiai és társadalmi biztosítja, hogy az intézkedések nemcsak rövid távon, hanem hosszabb távon is fennmaradjanak.

Erősségek (S)

- Kiterjedt zöldfelületek és Duna-part
- Községi hagyományok (Virágos Dunaújvárosért)
- URBACT hálózat nemzetközi tudásmegosztása

Gyengeségek (W)

- Széttöredezett zöldfelületi hálózat
- Korlátozott környezettudatosság
- Fenntartási források hiánya

Lehetőségek (O)

- Természetalapú megoldások (esőkertek, zseberdők)
- Ifjúsági és egyetemi partnerségek
- EU és hazai finanszírozási források
- CSR-partnerségek erősítése

Veszélyek (T)

- Klímaváltozás hatásai
- Ipari örökségből fakadó szennyezés
- Lakossági érdektelenség
- Gazdasági bizonytalanság

3.5 Vízió és Fő Célkitűzés

Vízió: Dunaújváros jövőképe egy olyan város, amelyben a természeti értékek és a városi élet harmonikusan kapcsolódnak össze. Egy zöldebb, biodiverzitásban gazdagabb és környezettudatosabb Dunaújváros a cél, ahol a közparkok, a folyópart és a városi zöldterületek nem csupán rekreációs funkciót töltenek be, hanem élő, változatos ökoszisztémák otthonai is. A város lakói büszkéek lehetnek arra, hogy közös cselekvéseikkel hozzájárulnak a természet megőrzéséhez, miközben egy egészségesebb, élhetőbb és klímareziliensebb városi környezetet alakítanak ki saját maguk és a jövő generációi számára.

Fő célkitűzés: Az IAP központi célja a **biodiverzitás megőrzésének és növelésének összekapcsolása a lakosság környezeti szemléletformálásával és aktív részvételével**. Ez azt jelenti, hogy a tervezett intézkedések nem pusztán ökológiai beavatkozások, hanem olyan közösségi programok is, amelyek révén a lakosok a gyermekektől kezdve az idősebb korosztályig saját élményeiken keresztül tapasztalhatják meg a természet értékeit és a környezetvédelem fontosságát.

A célkitűzés megvalósítása három pillérre épül:

1. **Ökológiai pillér:** a városi élőhelyek gazdagítása, zöldinfrastruktúra fejlesztése és természetalapú megoldások alkalmazása.
2. **Társadalmi pillér:** a lakosság, közösségek és intézmények bevonása közös akciókba, amelyek erősítik a környezettudatosságot és a közösségi összetartozást.
3. **Oktatási és szemléletformálási pillér:** a gyermekek, fiatalok és diákok aktív részvétele révén hosszú távon fenntartható szemlélet kialakítása.

Ez a megközelítés biztosítja, hogy Dunaújváros egyszerre váljon **ökológiailag gazdagabbá és társadalmilag elkötelezettebbé**, példát mutatva más magyar és európai városok számára is.

4. Átfogó Logika és Integrált Megközelítés

4.1 Stratégiai Célkitűzések

Az Integrált Akcióterv két egymást erősítő stratégiai célkitűzésre épül, amelyek együttesen teremtenek hosszú távú változást Dunaújvárosban.

Az első célkitűzés a lakosság környezettudatosságának fejlesztése, amely nemcsak információátadást jelent, hanem az emberek aktív bevonását is a helyi kezdeményezésekbe. A közösségi akciók és programok úgy kerülnek kialakításra, hogy kézzelfogható élményt nyújtsanak, például közös terepi foglalkozások, iskolai és óvodai projektek, valamint szomszédsági együttműködések formájában. Ennek révén a környezettudatos magatartás nem kampányszerű, hanem mindennapi gyakorlattá válik, amelyet a város különböző társadalmi csoportjai maguk is alakítanak és továbbadnak.

A második célkitűzés a városi biodiverzitás növelése, amely szorosan kapcsolódik a fenntartható várostervezéshez és az élőhelyek helyreállításához. A hangsúly azon van, hogy a meglévő zöldfelületek ökológiai értéke emelkedjen, és új, természetközeli megoldások is beépüljenek a város szövetébe. Az élőhely-helyreállítás során nemcsak az ökológiai szempontok kapnak szerepet, hanem a városi klímaadaptáció és az emberi jólét növelése is.

A két célkitűzés egymást erősíti: a biodiverzitási fejlesztések értelmet nyernek, ha a lakosság aktívan részt vesz bennük, a szemléletformáló programok pedig akkor hatékonyak, ha a városban kézzelfogható változások, új élőhelyek és zöldmegoldások jelennek meg. Az IAP ezért a társadalmi és ökológiai szempontokat egyenrangúan kezeli, és a két célkitűzés együttes megvalósításával kíván példát mutatni egy ipari hagyományú város zöld átmenetére.

4.2 Beavatkozási Területek

Az Integrált Akcióterv megvalósítása több, egymással szorosan összefüggő beavatkozási területen zajlik. Ezek a területek biztosítják, hogy a biodiverzitás fejlesztése ne elszigetelt projektek formájában történjen, hanem a város mindennapjaiba és hosszú távú működésébe beépülve.

Környezeti szemléletformálás és oktatás

A lakosság környezettudatosságának erősítése központi cél, amelyet nyilvános kampányok, iskolai és óvodai programok, valamint közösségi rendezvények támogatnak. Kiemelt szerepet kap a „Virágos Dunaújvárosért” verseny, amely hosszú hagyományára építve nemcsak a város szépítését szolgálja, hanem közösségformáló és nevelő hatású is. Az óvodai komposztálási program szintén ebbe a területbe illeszkedik, hiszen a legkisebbek és családjaik bevonásával formálja a jövő környezettudatos szemléletét.

Kiváló példák: A városvédők újtelepért egyesület által szervezett ÖKO-nap, amely során közös véradást, hulladékgyűjtést és vadvirágos kert kialakításra került sor. Az esemény kiváló alkalom a közösség építésére, és a szemléletformálásra.

További jó gyakorlatnak bizonyult a A BiodiverCity Festival megszervezése a Szalki szigeten, ami szintén ÖKO nap néven futott. Dunaújváros önkormányzata színes programokkal, játékokkal és akciókkal vonta be a város lakóit, egészen fiatal kortól.

Városi zöldinfrastruktúra fejlesztése

A városi zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése alapvető beavatkozási irány. Ide tartozik az új fák telepítése, árnyékoló fasorok kialakítása, esőkertek létrehozása, valamint olyan természetközeli gyakorlatok bevezetése, mint a kaszálatlan területek kijelölése vagy a holtfa program. Ezek a beavatkozások egyszerre szolgálják a biodiverzitás növelését, a klímaadaptációt és a városi életminőség javítását.

Biodiverzitásvédelem és élőhelyek gazdagítása

A városi élővilág sokféleségének erősítésére konkrét akciók valósulnak meg, például rovarhotelek, madár- és denevérodúk telepítése, valamint beporzóbarát növényzet ültetése. E lépések révén a városi zöldfelületek nem csupán esztétikai, hanem ökológiai értéket is képviselnek, támogatva a fajok fennmaradását és az ökoszisztéma-szolgáltatások helyreállítását.

5. Fenntartható városi működés és partnerségek

A biodiverzitás és fenntarthatóság hosszú távú biztosításához elengedhetetlen a hulladékgazdálkodás javítása és a körforgásos megoldások elterjesztése. A komposztálási kezdeményezések mellett a helyi vállalatokkal való együttműködés szintén kulcsfontosságú. Ez a terület biztosítja, hogy a beavatkozások ne csak egyszeri projektek legyenek, hanem stabilan beépüljenek a város mindennapi működésébe.

5.1 Kulturális Örökség és Városi Identitás Megőrzése

A fenntartható városfejlesztés szerves része a kulturális örökség megőrzése és a közösségi identitás erősítése. Dunaújváros története különleges: ipari öröksége, társadalmi változásai és az itt élő közösségek életútjai együtt formálták a város arculatát. Ezek a történetek nem csupán emlékek, hanem olyan értékek, amelyek hozzájárulnak a helyi identitás kialakításához és a jövő generációk önazonosságának erősítéséhez.

A város számára fontos, hogy a lakók saját történeteiket meghallgatásra és megőrzésre kerüljenek. Az egyéni élettörténetek, családi emlékek és közösségi tapasztalatok archiválása révén létrejöhét egy olyan kollektív tudásbázis, amely egyszerre dokumentálja a múltat, és inspirációt nyújt a jövő számára. Ezeket a történeteket nemcsak írásban, hanem kreatív formákban kiállítások, digitális archívum, művészeti projektek, közösségi események – is be kívánja mutatni a város, hogy mindenki számára élővé és átélhetővé váljanak.

Az identitás erősítése és a közösségi büszkeség növelése érdekében Dunaújváros a jövőben több konkrét intézkedést tervez:

- Lakossági történetgyűjtés és archiválás: személyes interjúk, helyi eseményekhez kapcsolódó visszaemlékezések, digitális történetbank létrehozása.
- Tanösvény kialakítása digitális megoldásokkal: tematikus sétaút, amely egyszerre mutatja be a város természeti és kulturális értékeit, összekapcsolva a biodiverzitást és a város múltját. Ez lehetőséget ad arra, hogy a lakók és a látogatók egyaránt jobban megértsék Dunaújváros fejlődésének történetét.
- Fakataszter létrehozása: a város faállományának teljes felmérése és digitális nyilvántartása, amely nemcsak a zöld örökség megőrzését segíti, hanem lehetőséget ad a lakosságnak a közös részvételre (például „fogadj örökbe egy fát” program keretében).
- Közösségi bevonás erősítése: helyi fórumok, műhelyek és kreatív események révén a lakosok nemcsak befogadói, hanem aktív alakítói lesznek a városi örökség megőrzésének folyamatában.

A város vezetése elkötelezett amellett, hogy a helyi identitás és büszkeség erősítése ne egyszeri akció legyen, hanem hosszú távon is beépüljön a városfejlesztés szemléletébe. Az így létrejövő kezdeményezések hozzájárulnak ahhoz, hogy Dunaújváros lakói jobban

kötődjenek saját városukhoz, közösen őrizték meg annak értékeit, és büszkén mutassák be azokat más városok és közösségek számára.

5.2 Tervezett Intézkedések

Az akciók kialakítását a Biodivercity projekt által megszervezett szakmai utak inspirálták.

- **Rajzpályázat iskolások számára:** A legjobb rajzok városszerte kihelyezésre kerülnek a szemét elleni kampány részeként. A környezettudatosság erősítésének egyik kiemelt eszköze a gyerekek bevonása kreatív formában. Ennek érdekében a város rajzpályázatot hirdet általános és középiskolás diákok számára. A pályázat célja, hogy a fiatalok saját szemszögekből mutassák be, miért fontos a szemét csökkentése, az újrahasznosítás és a városi környezet védelme.
- **Havi környezetvédelmi cikkek** a helyi újságban. A szemléletformálás egyik leghatékonyabb eszköze a folyamatos és széleskörű tájékoztatás, amely minden lakoshoz eljut. Ennek érdekében a város elindítja a havi környezetvédelmi rovatot a helyi újságban, amelyben különböző témák kerülnek bemutatásra közérthető és gyakorlati szemszögekből.

A rovat célja, hogy a lakosság ne csak elméleti információkhoz jusson, hanem konkrét tippeket, tanácsokat és jó gyakorlatokat kapjon a mindennapokhoz. A cikkek témái között szerepelhetnek például:

- hogyan lehet hatékonyan komposztálni egy társasházban vagy családi házban,
- beporzóbarát növények ültetése a balkonon vagy a kertben,
- energiatakarékossági és vízhasználati tippek,
- hulladékcsökkentési ötletek, újrahasználat és szelektív gyűjtés,
- a helyi zöldterületek és programok bemutatása (pl. esőkertek, kaszátlan területek, holtfa program),
- évszakhoz kapcsolódó környezetvédelmi tanácsok (pl. nyári hőhullámok idején árnyékolás, téli energiatakarékosság).

A cikkek szerzői változatosak lesznek: önkormányzati szakemberek, helyi civil szervezetek képviselői, pedagógusok, sőt akár a diákok is lehetőséget kaphatnak rövid írások, illusztrációk készítésére. Ezáltal a rovat nemcsak tájékoztat, hanem közösségi felületet is teremt, ahol különböző szereplők oszthatják meg tapasztalataikat és ötleteiket.

A nyomtatott megjelenés mellett a cikkek a város honlapján és közösségi médiás felületein is közzétételre kerülnek, így szélesebb közönséghez juthatnak el, és digitális formában is könnyen visszakereshetők.

A havi rovat hosszú távú előnye, hogy a környezetvédelem és a fenntarthatóság folyamatosan jelen van a város közéletében, nem kampányszerűen, hanem állandó üzenetként. Ez segít abban, hogy a lakosság számára a zöld gondolkodás fokozatosan a mindennapok természetes részévé váljon.

- **Óvodai komposztálási program:** Az óvodások otthon gyűjtött szerves hulladékot hoznak az óvodai komposztálóba. Az óvodások otthon gyűjtött szerves hulladékot (pl. konyhai zöldhulladék, tojáshéj, kávézacc, aprított kerti nyesedék) hoznak az óvodai komposztálóba. A város egy rövid, játékos bemutatóval és előadással indította a programot, ahol a legkisebbek megismerhették a komposztálás lényegét, majd közös

gesztenye- és falevélgyűjtés következett. Az óvodákban professzionális komposztálók lettek kialakítva a pedagógusok és a városüzemeltetés támogatásával. Minden óvoda egy kis vödört kapott, hogy családjával együtt gyűjtse a háztartási komposztálható anyagokat, és az óvodába juttassa; a leadások után matricát kapnak, így barátságos verseny ösztönzi a rendszeres részvételt. A program több korosztályt kapcsol be konkrét cselekvésbe (gyermekek–szülők–pedagógusok), csökkenti a zöldhulladék-lerakást, és helyben javítja a talaj minőségét a kertészeti ágyásokban. A tapasztalatokat és mérési adatokat (leadott mennyiség, részvételi arány, komposzt minősége) beépítjük az IAP monitoringjába, a jó gyakorlatot pedig a hálózati partnerek felé is terjesztjük.

- **Tavaszi szemléletformáló fesztivál** oktatási programokkal és családi eseményekkel.

- **Élőhely-helyreállítás:** A városi biodiverzitás növelésének egyik kulcseleme a konkrét élőhely-helyreállítási intézkedések megvalósítása, amelyek közvetlenül javítják a fajgazdagságot és elősegítik a természetes ökoszisztéma-szolgáltatások működését.
 - **Holtfa program:** A holtfa a városi környezetben gyakran eltávolításra kerül biztonsági vagy esztétikai okokból, pedig kiemelt jelentőségű élőhelyet biztosít számos rovar, gomba és mikroorganizmus számára. A program célja, hogy kijelölt területeken – parkokban, erdősávokban – meghagyásra és tudatosan elhelyezésre kerüljenek holtfa-elemek. Kutatások szerint a holtfák jelentősen növelik az ízeltlábúak és madarak fajgazdagságát, valamint szerepet játszanak a természetes tápanyagkörforgás fenntartásában (Löfroth, T. et al. (2023). Deadwood Biodiversity. In: Girona, M.M., Morin, H., Gauthier, S., Bergeron, Y. (eds) Boreal Forests in the Face of Climate Change. Advances in Global Change Research, vol 74. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-15988-6_6).
 - **Beporzóbarát virágágások:** A városi közterek és parkok átalakítása során kiemelt cél a beporzóbarát növényfajok ültetése. Az őshonos virágfajok nemcsak esztétikai értéket képviselnek, hanem táplálékforrást is biztosítanak méheknek, lepkéknek és más beporzóknak. Az Európai Bizottság szerint a beporzók visszaszorulása az egyik legsúlyosabb ökológiai probléma, ezért 2020-ban elfogadta a *EU Pollinators Initiative* című kezdeményezést, amely hangsúlyozza a városi zöldterületek átalakításának szerepét a beporzók védelmében (European Commission, 2020. *EU Pollinators Initiative – progress report*).
 - **Madár- és denevérodúk kihelyezése:** A mesterséges odúk segítik a városi környezetben nehezebben fészkelő fajok megtelepedését. A madarak hozzájárulnak a kártevők természetes szabályozásához, a denevérek pedig éjszakai rovarirtóként működnek, így közvetlen ökológiai szolgáltatást nyújtanak.

Ezek az intézkedések nem elszigetelten, hanem egymást kiegészítve kerülnek megvalósításra, így hozzájárulnak ahhoz, hogy a város zöldfelületei komplex, ökológiailag értékes élőhelyekké alakuljanak, amelyek egyszerre szolgálják a biológiai sokféleséget, a klímaadaptációt és a városlakók jólétét.

A holtfa új lakói:

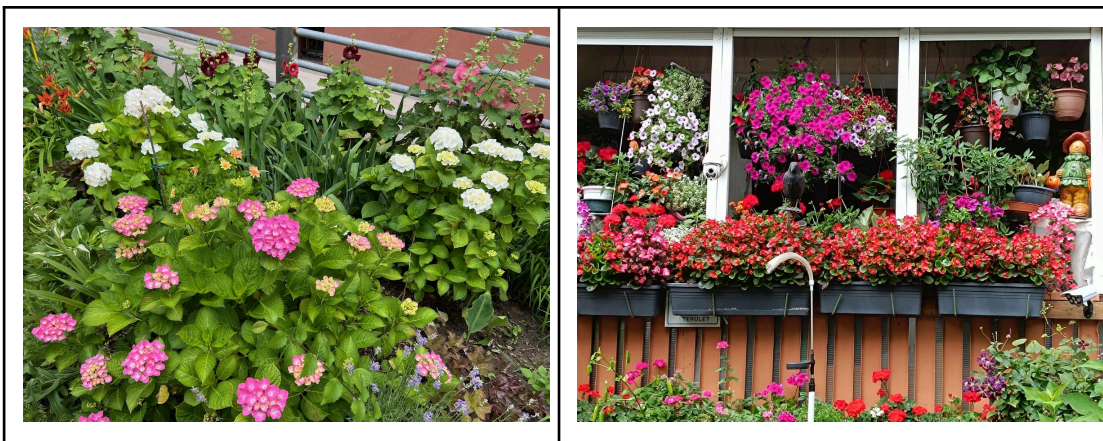
- Rovarhotelek készítése

1. ábra: kézzel készített rovarhotel

A rovarhotelek fontos szerepet játszanak a városi biodiverzitás növelésében, mivel biztonságos élő- és telelőhelyet biztosítanak a beporzó rovarok például méhek, lepkék és katicabogarak számára. Ezek a fajok kulcsfontosságúak a növények beporzásában és a városi ökoszisztémák fenntartásában. A rovarhotelek emellett szemléletformáló eszközként is szolgálnak, hiszen az elkészítésük és gondozásuk során a lakosság, különösen a gyermekek közvetlenül tapasztalhatják meg a természetvédelmi cselekvés jelentőségét.

- Virágos Dunaújvárosért verseny bővítése „Biológiai sokféleség” különdíjjal

2000-től minden évben meghirdetjük a „Virágos Dunaújvárosért” lakossági virágosítási versenyt, amelyen minden dunaújvárosi lakos, társasház, lakóközösség, civil szervezet, intézmény, cég, üzlet és vállalkozás részt vehet virágosított, növényesített kerttel, ablakkal, erkéllyel, üzletbejáráttal vagy virágládával. 2025-ben már 26. alkalommal rendezzük meg. Egy pályázó több kategóriában is nevezhet. Az első három helyezettet kategóriánként díjazzuk; indokolt esetben több 2. és 3. helyezést is kiadunk. Különdíjban részesítjük azokat, akik az elmúlt két évben első helyezést értek el, és továbbra is kiemelkedően magas színvonalon virágosítanak. A helyezést el nem érők oklevéllel és növény-ajándékkal részesülnek. Évente jubileumi díjakkal jutalmazzuk a kerek évfordulós (5–10–15–20–25–30 stb.) versenyzőket. Az első alkalommal pályázók „Első Fecske” ajándékot kapnak. Jelenleg összesen 8 kategóriában lehet nevezni, amelyek igény szerint bővíthetők. A díjak virágokból, növényekből és oklevelekből állnak. 2025 óta külön díjazásra kerül a legsokfélebb, legsokszínűbb, legváltozatosabb kert (a „Biológiai sokféleség” különdíj). A verseny erős közösségformáló erejű: a bölcsődékben, óvodákban és iskolákban a gyerekek és szüleik is részt vesznek az ültetésben és gondozásban; a társasházi és lakossági virágoskertek létesítése és közös ápolása összekovácsolja a városlakókat. A program egyszerre szolgálja a város szépítését és a környezeti nevelést, jó példát és jó gyakorlatot mutatva minden közösség számára.

- **Biodiverzitás-barát várostervezés:** Kaszálatlan zónák bővítése és őshonos növények telepítése.

A városi zöldfelületek fenntartása során egyre nagyobb szerepet kapnak a természetközeli megoldások. A kaszálatlan zónák kijelölése lehetővé teszi, hogy a város bizonyos területein a növényzet természetes módon fejlődjön, ami gazdag élőhelyet biztosít a beporzók, rovarok és kisebb állatok számára. Ez a gyakorlat nemcsak a biológiai sokféleséget növeli, hanem a karbantartási költségeket is csökkenti, miközben hozzájárul a városi klímaadaptációhoz.

Ezzel párhuzamosan a őshonos növények telepítése különösen fontos, hiszen ezek jobban alkalmazkodnak a helyi környezeti feltételekhez, ellenállóbbak a szélsőséges időjárási viszonyokkal szemben, és ideális élőhelyet kínálnak a helyi állatvilágnak. Az őshonos

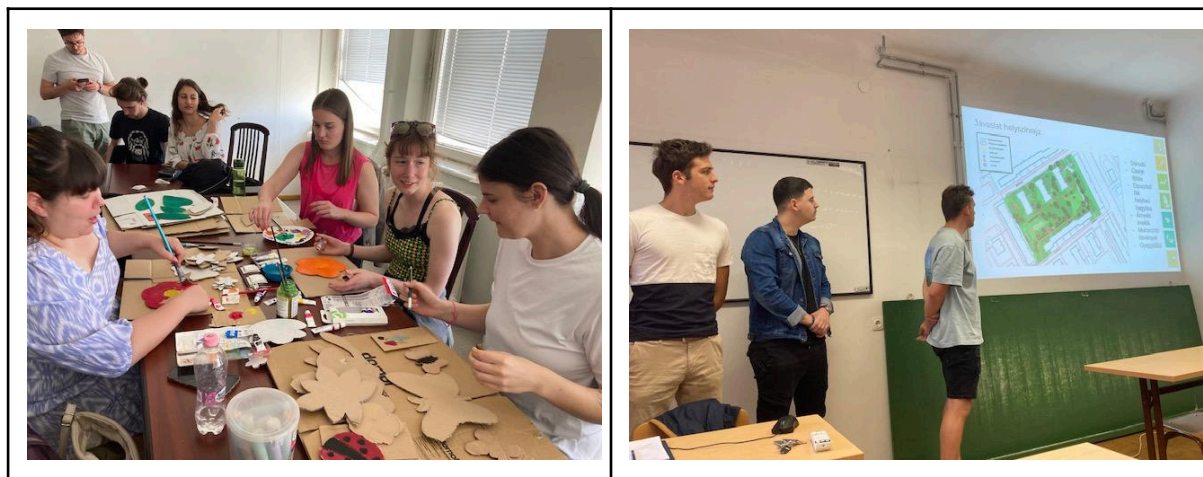
fajokkal telepített közparkok, utcafásítások és virágágyások hosszú távon is fenntarthatóbb, önszabályozó ökoszisztémát hoznak létre a városban.

A kaszátlan zónák bővítése és az őshonos növényzet telepítése tehát kettős célt szolgál: egyszerre segíti a város ökológiai ellenálló képességét, és hozzájárul egy egészségesebb, természetközelibb városi környezet kialakításához.

- **ULG megbeszélések szervezése, egyetemi együttműködések**

Az IAP közös műhelymunkákra, transznacionális tapasztalatcserére és a Helyi URBACT Csoport (ULG) aktív bevonására épül. 2024 májusában a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem hallgatóival megvalósított terepgyakorlat is igazolta, hogy a fiatalok aktív bevonása kézzelfogható értéket teremt a helyi biodiversitás-fejlesztésben és a szemléletformálásban. A város a jövőben kiemelten törekszik tartós egyetemi partnerségek kialakítására: terepgyakorlatokhoz és alkalmazott kutatásokhoz helyszínt, adathozzáférést és mentorálást biztosít, valamint a Zöld Iroda, a Városüzemeltetés, a Főépítési Iroda és más önkormányzati egységek bevonásával közös projekteken dolgozik. Célunk, hogy jó példát mutassunk más településeknek és felsőoktatási intézményeknek, és nyitott, tanuló városként platformot adjunk a természet-alapú megoldások vizsgálatának, tesztelésének és értékelésének. A terepgyakorlatok eredményeit és visszajelzéseit az IAP megvalósítása során rendszeresen beépítjük a tervezésbe és a fenntartási gyakorlatokba.

- **Zöld tetők és zöld falak létrehozása**

A városi hősziget hatás mérséklésének, a biodiversitás erősítésének és a lakóépületek, középületek energiahatékonyságának javításának egyik innovatív eszköze a zöld tetők és zöld falak kialakítása. Ezek a beavatkozások nemcsak esztétikai értéket képviselnek, hanem jelentős ökológiai és gazdasági haszonnal is bírnak. A zöld tetők

hőszigetelőként működnek, csökkentik az épületek energiafelhasználását, segítik a csapadékvíz helyben tartását, és mikroélethelyet biztosítanak rovaroknak, madaraknak. A zöld falak emellett javítják a levegőminőséget, mérséklik a zajterhelést, és látványosan hozzájárulnak a városi környezet humánbarátabbá tételéhez. Dunaújvárosban elsőként középületek (pl. önkormányzati épületek, kulturális intézmények, oktatási intézmények) tetején és homlokzatán kerülhet sor ilyen beruházásokra, de hosszabb távon a program ösztönözni kívánja a társasházak és vállalkozások bevonását is. A projekt fontos eleme a lakossági tájékoztatás és jó példák bemutatása, hogy a zöld tetők és falak alkalmazása szélesebb körben is elterjedjen a városban. Ezzel a cselekvéssel a város egyszerre járul hozzá a klímaadaptációhoz, a biodiverzitás növeléséhez és a fenntartható városi működéshez, miközben erősíti a közösségi szemléletformálást is.

6. Megvalósítási Keretrendszer

6.1 Kormányzási Mechanizmusok

A Cselekvési Terv végrehajtásáért a Dunaújvárosi Önkormányzat felelős, amely több osztály összehangolt munkájával biztosítja a program megvalósítását (pl. városfejlesztési, környezetvédelmi, oktatási és kulturális területek). A folyamatot kiemelten támogatja a város vezetése: a polgármester és az alpolgármesterek személyesen is elkötelezettek a biodiverzitás növelése és a közösségi bevonás erősítése mellett. Ez a magas szintű politikai támogatás biztosítja, hogy a program ne csak szakmai, hanem stratégiai prioritásként is kezelve legyen Dunaújvárosban.

7. Összegzés

7.1 Kommunikáció és Terjesztés

Az Integrált Akcióterv sikerének kulcsa, hogy a város lakói, intézményei és partnerei folyamatosan értesüljenek a biodiverzitási kezdeményezésekről és azok eredményeiről. Ennek érdekében Dunaújváros több kommunikációs csatornát is használ:

- **Honlap és közösségi média:** az önkormányzat honlapján külön aloldal jön létre, ahol a BiodiverCity program hírei, eseményei, jó gyakorlatai és képes beszámolói elérhetők. A közösségi média felületek gyors és interaktív kommunikációt biztosítanak a lakossággal.
- **Események és kampányok:** nyílt napok, faültetési akciók, rajzpályázatok, versenyek és lakossági fórumok keretében a közösség közvetlenül is részt vehet a programban, ami erősíti a szemléletformáló hatást.
- **Biodiverzitás Iroda:** a város létrehoz egy tematikus információs pontot (Biodiverzitás Iroda), amely a lakosság és intézmények számára ad tájékoztatást, szakmai tanácsot, és segíti az önkéntes kezdeményezések koordinálását.
- **Helyi újság és televízió:** havi környezetvédelmi rovat az újságban, valamint riportok és interjúk a helyi televízióban mutatják be a program akcióit, eredményeit és a résztvevőket. Ez biztosítja, hogy az információk minden korosztályhoz és társadalmi csoporthoz eljussanak.

A kommunikáció célja, hogy a város lakói ne csupán passzív befogadói legyenek az információknak, hanem aktív résztvevőivé váljanak a biodiverzitási kezdeményezéseknek. A

többcsatornás terjesztés lehetővé teszi, hogy az üzenetek széles körben, ismétlődően és közérthetően jelenjenek meg.

7.2 Megvalósítás Biztosítása

A Cselekvési Terv hosszú távú fenntarthatóságát az biztosítja, hogy az intézkedések nem önálló, egyszeri projektek, hanem beépülnek a város helyi szakpolitikáiba és stratégiáiba. A biodiverzitási akciók végrehajtásához tartós szervezeti háttér jön létre az önkormányzat több osztályának bevonásával, valamint partnerségi együttműködések révén. A fenntarthatóságot tovább erősíti a közösség folyamatos bevonása és a vállalati szektorral kialakított megállapodások, amelyek hozzájárulnak a források és felelősségek megosztásához. További források bevonása révén (pl. LIFE, Interreg, stb.) lehetőség nyílik az akciók kiterjesztésére.

8. Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnénk kifejezni hálánkat minden résztvevőnek és közreműködőnek, akik munkájukkal és elkötelezettségükkel hozzájárultak a BiodiverCity projekt és a dunaújvárosi Integrált Cselekvési Terv megvalósításához.

Kiemelt köszönet illeti Pintér Tamás, polgármester urat, Szabó Zsolt alpolgármester urat, Beéry Rékát, Szabó Imrét, Petrovickijné dr. Angerer Ildikót, Szabó Lászlót, Borka Ildikót, Bozóné Kovács Bettinát és Rózsavölgyi Katalint valamint Dr. Szalai Anettet és Merza Andrást akik aktív részvételükkel, támogatásukkal és szakmai munkájukkal különösen fontos szerepet játszottak a folyamatban.

Írta és Szerkesztette:

Merza András,

Dr. Szalai Anett,

Beéry Réka.

Dunaújváros, 2025